

Інститут біохімії ім. О.В. Палладіна НАН України

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Директор Інституту
академік НАН України

С.В. Комісаренко
«20» січня 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Педагогіка вищої школи

Спеціальність: 091 Біологія

Освітньо-наукова програма: 091 Біологія

Освітній рівень: доктор філософії (PhD)

Статус дисципліни: обов'язкова навчальна дисципліна (основна)

Мова викладання: українська

КИЇВ – 2023

Робоча програма дисципліни: «Педагогіка вищої школи» для здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії (третього освітньо-наукового рівня) за спеціальністю 091 Біологія „20” січня, 2023 року.

Розробники:

Великий Микола Миколайович – завідувач відділу біохімії вітамінів і коензимів Інституту біохімії ім. О.В. Палладіна НАН України, доктор біологічних наук, професор;

Мазанова Анна Олександрівна – науковий співробітник відділу біохімії вітамінів і коензимів Інституту біохімії ім. О.В. Палладіна НАН України, кандидат біологічних наук.

Робоча програма дисципліни «Педагогіка вищої школи» затверджена на засіданні Вченої ради Інституту біохімії ім. О.В. Палладіна НАН України

Протокол № 1 від «20» січня 2023 року

Директор Інституту біохімії
ім. О.В. Палладіна НАН України
академік НАН України

С.В. Комісаренко

«20» січня 2023 року

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 1	Галузь знань 09 Біологія (шифр і назва)	обов'язкова навчальна дисципліна (основна) ОНД.04	
Модулів – 1	Спеціальність (професійне спрямування): 091 Біологія	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 1		1-й	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин - 30		1-й	1-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 16 самостійної роботи студента - 14	Освітньо-кваліфікаційний рівень: третій (доктор філософії)	15 год.	15 год.
		Практичні, семінарські	
		0 год.	0 год.
		Лабораторні	
		0 год.	0 год.
		Самостійна робота	
		14 год.	14 год.
Консультації: 1 год.			
Вид контролю: Залік			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 16/14

для заочної форми навчання – 16/14

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою курсу є формування професійної компетентності й особистості майбутнього фахівця у виші, зокрема його наставлення на готовність до педагогічної діяльності, а також розвиток педагогічної культури, спрямованої на увиразнення інтелектуальних особливостей і творчого потенціалу майбутнього фахівця.

Завдання курсу:

- пізнання особливостей гуманізації і гуманітаризації вищої освіти;

- пізнання стилів педагогічного управління;
- формування навичок взаємодії з іншими;
- формування уявлень про психологію управління і імідж сучасного викладача;
- розкриття наукових засад, мети і принципів професійної освіти;
- пізнання особливостей педагогічного процесу;
- формування уявлень щодо принципів, методів і форм організації навчання у вищій;
- ознайомлення з методами педагогічних досліджень із проблем професійної підготовки фахівців.

У результаті вивчення даного курсу аспірант повинен

знати:

- особливості і принципи гуманістичного підходу до вивчення особистості;
- основні особливості юнацького віку та особливостей екзистенційної кризи;
- критерії психічного здоров'я як складових розвитку особистості;
- особливості спілкування, взаємовідносин у студентській групі;
- засади, на яких ґрунтується державна політика України в галузі вищої освіти;
- основні особливості неперервної освіти;
- компоненти професійної культури;
- форми і методи навчання;
- методи контролю і самоконтролю.

вміти:

- застосовувати у викладацькій діяльності методи та технології педагогіки вищої школи;
- використовувати психологічні та педагогічні знання для організації професійної діяльності (планування, контроль, управління групою тощо);
- характеризувати освітні рівні вищої школи;
- характеризувати освітньо-кваліфікаційний рівень «бакалавр», «магістр», «докторі філософії»
- володіти засадничими категоріями методики викладання у вищій школі та застосовувати їх при виконанні теоретичних і практичних завдань;
- ставити мету, планувати, організовувати, стимулювати, контролювати, аналізувати результати навчально-пізнавальної діяльності студентів;
- інтегрувати знання, які сприяють зростанню особистості, прояву її творчого потенціалу.

Зв'язок з іншими дисциплінами. Навчальна дисципліна «Педагогіка вищої школи» є складовою освітньо-наукової програми підготовки фахівців за третім рівнем вищої освіти «Доктор філософії», освітньо-наукової програми 091 «Біологія» і нерозривно пов'язана із подальшим викладом таких дисциплін як «Універсальні навички дослідника в сучасному науковому просторі», «Організація підготовки дисертаційної роботи» та є підґрунтям для успішного проходження аспірантами асистентської педагогічної практики.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Методика викладання у вищій школі

Тема 1. Система вищої освіти в Україні, тенденції та перспективи розвитку.

Вища освіта в Україні, її основні принципи і завдання. Тенденції та перспективи розвитку вищої освіти в розвинених країнах світу у XXI столітті. Інтеграція вищої освіти. Організаційно-правове забезпечення вищої освіти. Організація праці викладача вишу. Педагогічне навантаження.

Тема 2. Методика проведення лекційних, семінарських і практичних занять.

Види лекцій та їх особливості. Підготовка та організація лекційних занять. Лектор та аудиторія. Імідж лектора, його складові. Семінарські заняття: види і методика їх проведення. Практичні заняття як форма організації навчання. Навчально-методичне забезпечення проведення занять.

Тема 3. Діагностика знань студентів.

Компоненти, функції і види контролю знань студентів. Методи і форми організації контролю знань, шляхи їх удосконалення. Рейтинговий контроль знань. Особливості проведення заліків та іспитів. Комплексні екзаменаційні білети та методика їх розробки. Методичне забезпечення контролю і оцінки знань студентів.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	ін д	с.р.		л	п	ла б	ін д	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Методика викладання у вищій школі												
Тема 1. Система вищої освіти в Україні, тенденції та перспективи розвитку	10	5	0	0	0	5	10	5	0	0	0	5
Тема 2. Методика проведення лекційних, семінарських і практичних занять	10	5	0	0	0	5	10	5	0	0	0	5
Тема 3. Діагностика знань студентів	9	5	0	0	0	4	9	5	0	0	0	4
Консультації	1						1					
Разом за змістовим модулем 1	30	15	0	0	0	14	30	15	0	0	0	14
Усього годин	30	15	0	0	0	14	30	15	0	0	0	14

5. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Науково-методичне забезпечення навчального процесу	5
2	Сучасні технології навчання у вищій	5
3	Діагностика знань студентів	4
Разом		14

6. Методи навчання

Лекції та підсумкові заняття. Використання дистанційного навчання – з залученням аспірантів до освітніх ресурсів та міжнародновизначених курсів.

7. Методи контролю

Поточне тестування, усне опитування, підсумковий тест, індивідуальні консультації.

Питання для підсумкового контролю

1. Методологічні аспекти організації сучасної вищої освіти.
2. Особливості розвитку студентської молоді, врахування їх у навчально-виховному процесі вищої школи.
3. Особливості адаптації студентів до навчально-виховного процесу у вищій школі.
4. Організаційно-педагогічні основи діяльності вищого навчального закладу за Законом України “Про вищу освіту”.
5. Психологічні аспекти навчального процесу у закладах вищої освіти.
6. Формування у студентів внутрішньої мотивації навчання.
7. Підходи до організації навчального процесу у вищій школі, його структура.
8. Принципи навчання у вищій школі.
9. Формування у студентів розумових дій, спеціальних і загальних навчальних умінь.
10. Особливості, моделі, структура змісту вищої освіти.
11. Підходи до відбору змісту навчального курсу у вищій школі.
12. Особливості побудови навчальних планів та програм.
13. Сучасні технології навчання у вищій школі.
14. Педагогіка співробітництва та особистісно-орієнтована педагогіка у вищій школі.
15. Види лекцій, їх структура, вимоги до проведення лекційних занять у порівнянні поглядів відомих учених-педагогів.
16. Методи навчання.
17. Освітні інноваційні технології в системі вищої школи України.
18. Застосування активних методів навчання у вищій школі.
19. Структура лекції, її типи, критерії оцінки її ефективності.
20. Семінарські та практичні заняття у вищій школі, умови ефективності їх проведення
21. Особливості та умови ефективної організації самостійної роботи студентів.
22. Система контролю в навчальному процесі вищої школи.
23. Педагогічна етика та такт викладача вищої школи.
24. Кредитно-модульна система оцінювання студентів у вищій школі.
25. Навчання студентів у закладах вищої школи.
26. Особливості педагогічних конфліктів у вищому закладі, шляхи їх розв’язання.
27. Особливості, методи та прийоми виховного впливу викладача вищої школи на поведінку, діяльність студентів.

28. Застосування методів науково-педагогічного дослідження у вищій школі.
29. Особливості інновацій у розвитку вищої освіти у розвинутих зарубіжних країнах.
30. Досвід діяльності перших вищих навчальних закладів в Україні.
31. Форми організації навчання у вищому навчальному закладі.
32. Впровадження сучасних технологій навчання на заняттях у вищій школі.
33. Сучасні проблеми, шляхи і засоби виховання студентської молоді.
34. Психолого-педагогічні особливості студентів як суб'єктів навчання і виховання.
35. Характеристики сучасних педагогічних технологій.
36. Класифікація педагогічних технологій.
37. Професійний розвиток викладача вищої школи України.
38. Роль викладача вищої школи в нормальній якійсній підготовці майбутніх фахівців-юристів.
39. Гуманістична спрямованість особистості викладача.
40. Сутність, специфіка, структурні компоненти педагогічної діяльності викладача вищої школи.

8. Розподіл балів, які отримують аспіранти

Поточне тестування та самостійна робота			Підсумковий тест (залік)	сума
Змістовий модуль 1			30	100
T1	T2	T3		
20	20	30		

T1, T2 ... T12 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Контроль знань і розподіл балів, які отримують студенти.

Контроль здійснюється за модульно-рейтинговою системою.

У змістовий модуль 1 (ЗМ1) входять теми 1-3, обов'язковим для допуску до заліку є отримання 50 балів (критичний мінімум).

Завершується дисципліна *заліком*

9. Компетентності, яких аспірант набуває в процесі вивчення дисципліни

Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати комплексні завдання в галузі біології у процесі проведення дослідницько-інноваційної діяльності, що передбачає переосмислення наявних та створення нових цілісних знань, оволодіння методологією наукової та науково-педагогічної діяльності, проведення самостійного наукового дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення і інтегруються у світовий науковий простір через публікації.
Загальні компетентності	ЗК02. Інтегрованість. Здатність працювати в міжнародному контексті ЗК04. Мотивування. Здатність мотивувати людей та рухатися вперед.
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)	СК03. Інформаційні технології. Здатність застосовувати сучасні інформаційні технології, бази даних та інші електронні ресурси, спеціалізоване програмне забезпечення у науковій та навчальній діяльності. СК04. Уміння підтримати інших. Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у закладах вищої освіти. СК07. Етичність. Здатність дотримуватись етики досліджень, а також правил академічної доброчесності в наукових дослідженнях та науково-педагогічній діяльності. СК08. Систематичність. Здатність сформулювати системний науковий світогляд та загальнокультурний кругозір.

10. Програмні результати навчання

РН03. Формулювати і перевіряти гіпотези; використовувати для обґрунтування висновків належні докази, зокрема, результати аналізу джерел літератури, експериментальних досліджень (опитувань, спостережень, експерименту) і математичного та/або комп'ютерного моделювання.

РН04. Вміння формувати команду дослідників для вирішення локальної задачі (формулювання дослідницької проблеми, робочих гіпотез, збору інформації, підготовки пропозицій).

РН06. Вільно презентувати та обговорювати результати досліджень, наукові та прикладні проблеми біології державною та іноземною мовами, кваліфіковано відобразити результати досліджень у наукових публікаціях у наукових виданнях.

11. Рекомендована література

Базова

1. Н. Ю. Воляннюк Соціальна психологія: навчальний посібник. - Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 254 с.

2. Шахова О. Г. Соціальна психологія особистості: Навчальний посібник. –Харків: «Контраст», 2019. – 116 с.
3. Католик Г. Психологія особистості (в схемах, презентаціях і таблицях): навчальний посібник / Галина Католик, Наталя Калька. - Львів: ЛьвДУВС, 2022. - 158 с.
4. Джуган Р.І. Психологія особистості: методичні рекомендації до курсу. –Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2023. - 60 с.
5. Москалець В. П. Загальна психологія: підручник. /В. П. Москалець. – К. Ліра–К: 2020. – 564 с.
6. Романовська Л. І., Подкоритова Л. О. Основи психології і педагогіки: Навчальний посібник. – Львів.: «Новий Світ-2000», 2020. – 452 с.
7. Прищак, М. Д. Педагогіка, психологія та методика викладання у вищій школі: курс лекцій/ М. Д. Прищак, О. Б. Залюбівська. – Вінниця: ВНТУ, 2019. – 150 с.
8. Головенкін В. П. Педагогіка вищої школи: підручник / – 2-ге вид., переробл. і доповн. –Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. –290 с.
9. Ковальчук Л. Моделювання науково-педагогічних досліджень: Навчальний посібник. – Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2020. – 520с.
10. Марцева Л. А. Педагогіка і психологія вищої школи: навч. посіб. / Л.А. Марцева. –Електронні дані. – Житомир: Державний університет «Житомирська політехніка», 2022. –150с.
11. Майковська В. І. Інтерактивні технології навчання: навчально-методичний посібник / В.І. Майковська. – Суми: Вид-во СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2020. – 97с.
12. Кузьо О. Основи психологічної практики : навчальний посібник. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. – 124с.
13. Боковець О.І. Соціальна психологія: навчальний посібник: К. : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. – 60с.
14. Соціальна психологія в Україні: довідник / за ред. М. М. Слюсаревського; Ін-т соц.та політ. психології НАПН України. –Вид. друге, перероб.і допов. – Київ: Талком, 2019. – 324 с.
15. Стинська В. Теорія і практика вищої професійної освіти в Україні: навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ, 2021. – 137с.
16. Шевчук С.С. Дидактика професійної освіти: практико-орієнтований аспект: навчально-методичний посібник. Біла Церква: БІНПОДЗВО«УМО» НАПНУ, 2021. – 212с.
17. Бакаленко О.А. Психологія управління: навчальний посібник. –Харків: ХНУРЕ, 2020. –120с.
18. Нагасв В.М. Педагогіка вищої школи: навчальний посібник. –Х.: «Стильна типографія», 2019. –267 с.
19. Нагачевська З. І. Педагогіка: навч.-метод. посібник. Івано-Франківськ: НАІР, 2020. – 144с.
20. Соціальна адаптація обдарованої особистості: від дитинства до юності : методичний посібник / К. А. Андросович, Л. І. Ткаченко, Г. В. Ільїна, І. О. Якімова, В. М. Шульга. – Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2021. – 106с.

Допоміжна

21. Теорія та методика професійно-педагогічної підготовки освітянських кадрів: акмеологічні аспекти: монографія / Н.В.Гузій; Мін-во освіти і науки України, Нац.пед.ун-т імені М.П.Драгоманова. – Київ: Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова, 2018. – 516 с.
22. Теорія і практика вищої професійної освіти в Україні: навч. посіб. «Освітні, педагогічні науки» / Т.О. Дороніна. – Кривий Ріг: КДПУ, 2018. –250 с.
23. Інтерактивні технології навчання: електронний навчальний курс. А.Єрмоленко. Біла Церква: БІНПО, 2022. 37с.
24. Волкова Н.П. Інтерактивні технології навчання у вищій школі: навчально-методичний посібник / Н.П. Волкова. – Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2018. – 360 с.
25. Психологія і педагогіка військових колективів: навчальний посібник. / В.О.Ананьїн: ІСЗЗІ КПІ ім. Ігоря Сікорського, Київ, Вид-во «Політехніка», 2021. – 274 с.

26. Джуган Р.І. Соціальна психологія: методичні рекомендації до курсу. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2022. – 51с.
27. Слюсаревський М.М. Основи соціальної психології: підручник для закладів вищої освіти / – Київ: Талком, 2018. – 580 с.
28. Коркішко О. Г. Теорія і практика вищої професійної освіти в Україні: методичні вказівки до вивчення навчальної дисципліни / Слов'янськ: ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», 2020. – 88с.
29. Багрій, Я. Психоаналіз: навч. посіб. / Я. Т. Багрій. – К.: ДП “Вид. дім “Персонал”, 2016. – 138 с.
30. Федоренко О.І. Педагогіка вищої школи: навчальний посібник / Харків : ФОП Бровін О.В., 2020. – 240с.
31. Мазяр О.В. Диференціальна психологія - модульний курс: навчальний посібник / – К.: Видавничий дім «Кондор», 2017. –284 с.
32. Дистанційне навчання студентів - теорія і практика: науково-методичні праці Херсонського державного університету / відп.ред.С.А. Омельчук. – Херсон: ХДУ, 2020. –78 с.
33. Сисоєва С.О. Основи педагогічної творчості: Підручник. – К.: Міленіум, 2006. – 344 с.
34. Педагогічна майстерність: Підручник / За ред. І. А.Зязюна. – К.: Вища шк., 1997. – 349 с.
35. Ничкало Н. Г. Неперервна професійна освіта – тенденція світова / Н. Г. Ничкало // Розвиток педагогічної і психологічної наук в Україні 1992- 2002 : зб. наук. пр. до 10-річчя АПН України / АПН України. – Ч. 2. – Х. : ОВС, 2002.
36. Табачек І. В. Формування та розвиток особистості сучасного вчителя: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філософ. наук : спец. 09.00.10 «Філософія освіти». – К., 2005. – 20 с.
37. Щербань П. Сутність педагогічної культури : Вища освіта України / П. Щербань. – К., 2004.
38. Кухаренко В. М. Дистанційне навчання. Умови застосування. Дистанційний курс / В. М. Кухаренко, О. В. Рибалко, Н. Г. Сиротенко. – Х. : Торгсінг, 2001.
39. Кононенко А. О. Психологічні складові індивідуального іміджу сучасного педагога : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук : 19.00.07 / А. О. Кононенко. – Одеса, 2003. – 20 с.

12. Інформаційні ресурси

1. <http://www.info-library.com.ua/> – Електронна бібліотека.
2. Болюбаш Я. Я. Державна програма «Вчитель» – поступ назустріч учителю / Я. Я. Болюбаш // <http://www.mon.gov.ua>
3. Інститут корекційної педагогіки і психології, м. Київ. Режим доступу : www.ikpp.npu.edu.ua/index.php?limitstart
4. Морылева Э. А. Функциональное значение социально-профессиональной мобильности в подготовке педагога в вузе / Э. А. Морылева, Н. Н. Суртаева // [www.tgpi.tob.ru/info/nauka/conf/old/cont %20](http://www.tgpi.tob.ru/info/nauka/conf/old/cont%20).
5. Психологічна бібліотека Київського Фонду сприяння розвитку психічної культури. Даний ресурс містить максимально широкий спектр ключових текстів з психології, психогігієни, філософії, релігії, культурології та ін. Режим доступу: <http://psylib.kiev.ua/>
6. Педагогіка вищої школи: Підручник для здобувачів другого рівня вищої освіти педагогічних університетів / С.Г. Немченко, В.В. Крижко, І.Ф.Шумілова, О.М. Старокожко, О.Б. Голік. Бердянськ: БДПУ, 2020. – 517 с. <https://dspace.bdpu.org/bitstream/123456789/3261/3/Pedahohika%20vyshchoyi%20shkoly.pdf>

7. Сайт факультету соціології та психології Київського національного університету імені Тараса Шевченка представляє наукову фахову онлайн бібліотеку, зокрема понад 20 повнотекстових електронних версій видань з психології. – Режим доступу: <http://www.socd.univ.kiev.ua/>